

Kräftpest bakom signalkräftdöd

Signalkräftans immunitet mot kräftpest är en villfarelse

■ ULRICEHAMN

När bestånden av flodkräftor i södra Sverige slogs ut av kräftpest blev signalkräftan den idealiska ersättaren, eftersom den skulle vara immun mot kräftpesten.

– Det är väl den vanligaste villfarelsen när det gäller signalkräftor, säger Lennart Edsman, kräftforskare på Fiskeriverket.

Det har varit en sanning "som alla vetat" att signalkräftan är immun mot kräftpest. Visserligen har den varit bärare av pesten, men eftersom den ändå inte kunde drabbas av sjukdomen så hade det ingen betydelse.

– Det är en sanning som inte alls är sann. Vad det handlar om är att signalkräftan har en högre motståndskraft mot pesten. Det innebär att kräftan under nor-

mala förhållanden kan leva med kräftpesten, säger Lennart Edsman.

Signalkräftan bär pestsvampen i sitt skal, vilket ibland syns genom att kräftan har en eller några millimeter stora mörkare fläckar i skalet eller i leder. Bli signalkräftan stressad eller drabbad av en infektion rasar försvaret ihop och svampen kan angripa värddjuret, (kräftan). Stressen kan utlösas av miljöpåverkan såsom kraftiga temperaturväxlingar, variationer i vattenflödet, försurning och täta kräftbestånd.

– Det innebär att finns det signalkräftor i ett vatten så är det också pestmittat. Alla signalkräftor dör inte vid ett akut vilket också skulle ta död på pestsvampen. De små bestånd som blir kvar räcker dock inte till för att fiske skall bli meningsfullt men förhindrar återinsättning av

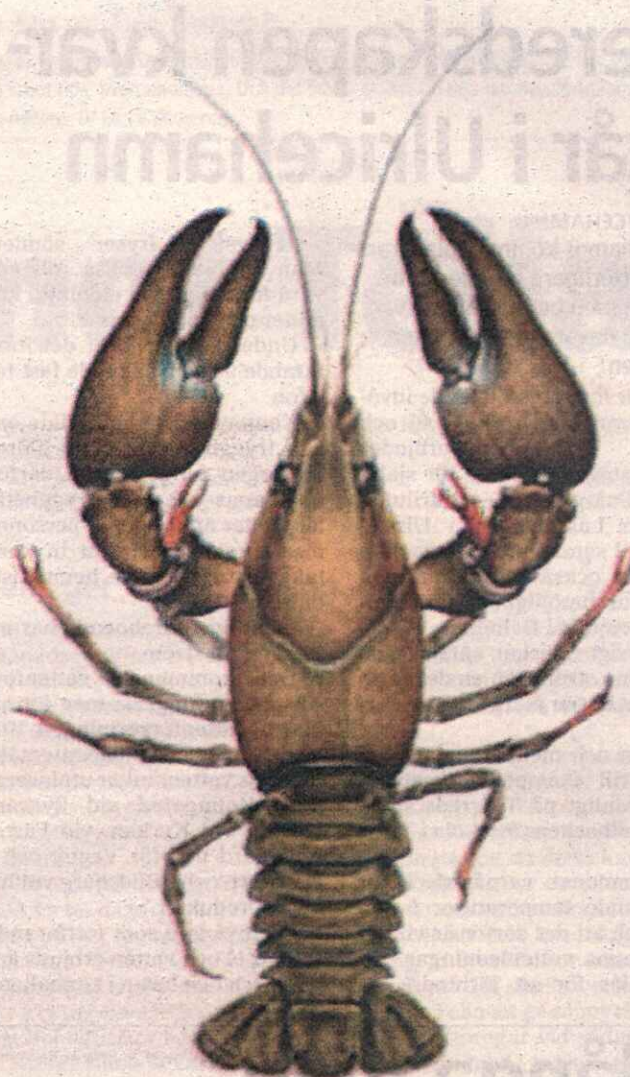
flodkräftan, säger Lennart Edsman.

I Finland och Österrike där man började plantera in signalkräftor på 1960 och -70 talet börjar man också se samma tendenser som i Sverige. Bland annat har en del sjöar i Finland blivit helt tomma på signalkräftor.

– Om folk visste att signalkräftan inte är den superkräfta man trott så tror jag inte att den illegala utplanteringen av signalkräftor skulle vara så stor som den är. För i det vatten där signalkräftan en gång blivit inplanterad går det aldrig att få tillbaka flodkräftan, säger Lennart Edsman.

Det finns i dagsläget endast två dokumenterade kända vatten som ger bättre fångster med signalkräfta än vad de gav när där tidigare fanns flodkräfta.

Leif Fjellström
leif.fjellstrom@ut.se · 0321-262 20

Minskade kräftfångster

Kräftpest kan vara boven bakom tomma kräftburar

■ ULRICEHAMN

Många kräftfiskare har de senaste åren kunnat konstatera att kräftmjärdarna de lyft ur vattnet inte alls varit fyllda med krälände läckerheter utan många gånger istället varit helt tomma.

– Akut kräftpest kan vara orsaken till att fångsterna av signalkräftor på sina håll helt uteblivit, säger Lennart Edsman på Fiskeriverket.

De två senaste åren har fisket efter signalkräftor gett ett mager resultat för många fiskare. Under 2003 började det rapporteras om att antalet småkräftor minskat och den trenden förstärktes i fjol. Geografiskt var mönstret det samma från Dalarna och söder ut. Dessutom blev fångsterna över lag allt mindre och i vissa vatten har det inte gått att fånga några kräftor alls. Förklaringarna till varför det blivit allt mindre

fångster har nästan varit lika många som det funnits besvikna fiskarna. För varmt, för kallt, för lite eller för mycket vatten – alla teorier har varit lika gångbara.

Uppmärksammat problem

Fiskeriverkets samrådsgrupp för insjökräftor konstaterade också detta vid sitt sammanträde före jul genom de rapporter och svar på förfrågningar man fått in.

– Vi fick in de första rapporterna om att andelen små signalkräftor minskat i antal för cirka 18 månader sedan. Det rapporterades även att fångsternas storlek också minskat. Den trenden blev ännu tydligare under fjolåret, säger Lennart Edsman. – Till exempel så berättade en yrkesfiskare verksam i Mälaren att han tidigare plockat upp flera hundra kilo signalkräftor per år. 2004 fick han två kräftor.

Stockholms stad har sedan

1998 planterat ut 384 000 signalkräftor och lottade i fjol ut 200 fiskeplatser där varje fiskare fick använda sex burar.

– Det fångades ett par tusen signalkräftor totalt, säger Lennart Edsman.

Men orsaken till att antalet kräftor har minskat vet man inte.

– Problemet är att ingen har hittat någon död kräfta som vi kunnat analysera och därför har vi inga bra svar. Det kan vara ett utbrott av kräftpest men det är inte heller otänkbart att det rör sig om en för oss tidigare okänd sjukdom, säger Lennart Edsman.

Att något gått snett bekräftar också länsfiskekonsulenten i Västra Götaland Jarl Svahn.

– Det har varit en kraftig nedgång av signalkräftor i alla våra vattensystem och de som fångats har oftast varit i mycket dålig kondition. I vissa fall har kräftorna varit så svaga att trots att man förberett sig på

fakta /kräftpest

Orsakas av en parasitisk svampsjukdom där svampen (*aphanomyces astaci*) angriper mjukdelarna på kräftan, vilken dör inom en till två veckor. Sjukdomen överförs mellan kräftor genom sporer som sprids i vattnet.

Kräftpest, vilken finns hos nordamerikanska kräftor (däribland signalkräftor), kom till Europa på 1860-talet då ett amerikanskt fartyg tömde sina färskvattentankar i italienska staden Genuas hamn.

Sjukdomen spreds sedan genom Europa och första utbrottet i Sverige kom 1907.

Alla undersökta kräftpestutbrott på flodkräfta i Sverige sedan 1970 har orsakats av kräftpest från signalkräftor – lagligt eller olagligt utplanterade.

rätt sätt så har de ändå dött inom några timmar under transporten hem, berättar han.

Kräftpest eller en sjukdom eller en kombination av båda – oavsett vilket alternativet än är så har det drabbat vattnen i södra Sverige nästan samtidigt och med stor kraft. Men bara signalkräftor. De största fångsterna år 2004 kommer faktiskt från flodkräftvattnen.

Samma mönster

– Att signalkräftan minskat i antal stämmer på många håll. Men inte på alla. Självt fick jag bara två kräftor vid premiären i Åsunden men några problem att köpa in kräftor har jag inte haft. Fast det är ett ganska stort

område som jag köper ifrån och det är mest från Småland och Skaraborg som man sålt, säger Kjell Wasling, Brunn, och som handlar med färsk kräftor.

Även i Yttre Åsunden och i Samsjön har det blivit en förändring.

– Tidigare så var det ju en riktig plåga med alla småkräftor. Men inte förra året. Kräftfisket gav inte lika mycket som tidigare och det fanns inga små alls. I Samsjön blev det i alla fall en del signalkräftor medan det var mycket dåligt i Yttre Åsunden, säger Gunnar Larsson, Vegby.

Leif Fjellström
leif.fjellstrom@ut.se · 0321-262 20

MINNESANTECKNINGAR. Musiksalen på Tingsholmsgymnasiet fylldes i torsdags av elever som fick höra bland annat Stefan Palm från Lager 157 berätta om sina erfarenheter som företagare.

FOTO: CARINA CARLZON

Företags elever inspirerades av tränare

■ ULRICEHAMN

För de som går eller ska börja på företagargymnasiet hölls en inspirationsdag på Tingsholmsgymnasiet i torsdags.

Ellos grundare, Olle Blomqvist, och Lager 157:s starka man Stefan Palm och idrottstränarna Mikael Sepp och Ulf Meijer berättade om sina erfarenheter.

– Båda två började så väldigt tidigt så det känns som man redan ligger så långt efter, säger Kajsa Johansson efter att hon hört Olle Blomqvist, Ellos, och Stefan Palm redogöra för sina karriärer.

Kajsa går i årskurs två på före-

tagargymnasiet och har nyligen varit med och startat upp ett UF-företag. Hon känner igen att det är mycket jobb med ett eget företag.

– Trots att vi bara håller på vid sidan om skolan så tar det mycket tid redan nu, tycker jag.

Anna Larsson var en annan av de närmare 80 elever som samlats i musiksalen för en heldag om företagande.

– Jag började fundera på företagargymnasiet redan i nian och nu har jag valt det och börjar till hösten, säger hon.

Chansen att starta ett UF-företag var en av sakerna som lockade.

Mikael Sepp, lärare på skolan och skidtränare, gav sin syn hur

man bäst jobbar mot mål och hur målen ska sättas. Med skidåkaren Markus Jönsson som bakgrund till sin power point-presentationen var idrotten utgångspunkt för hans föredrag.

– Det är viktigt med kortsiktiga mål för att nå fram till det långsiktiga målet någon gång, säger Mikael Sepp.

Hockeytränaren Ulf Meijer tog sedan den svåra biten med upp rättandet av en handlingsplan för att nå sina målsättningar.

– Sätta målet är enkelt men handlingsplanen är det svåra.

Carina Carlzon
carina.carlzon@ut.se · 0321-262 30